

משוך בחור

יאנוש קורצ'אק, כתבים ב, עמ' 212-209

תרגום: אורי אורלב

... אתם מתלוננים על בית הספר? אני שומע. על המורים?
מישהו מסתפק בחבר טוב אחד, אחר מעדיף חבורה, להיות יחד, בהמלה.
אחד מעדיף לעשות הכל בשקט ולאט, ואחר רוצה שהכל יהיה מהיר ורועש.
אחד עליו, השני רציני. זה בישן וזה מלא בטחון. אחד נוח לבריות, האחר סכסוך.
פרדון (pardon) – לכל אחד יש מעלות ומגרעות. זה שר, זה מציר, זה טוב בחשבון, זה בחבור.
טוב שכל אחד שונה. ואתה מי? "זה בן אדם זה? לא שונה כלום".
המורה צועק? פרדון מסייה (pardon monsieur): מה עליו לעשות אחרי שהרגיזו אותו?
הוא בן אדם חי, יש לו עצבים ומחשבים, דאגות, משפחה וחול במרה.
אף אחד אינו קורע את הגרון שלו לשם תענוג וצרדת. המורה דורש?
האם הוא קבע את תכנית הלימודים, האם אין בקרת עליו?
האם הוא לא אחראי על התקדמות הכיתה בפני הממנים עליו?
הוא לא מסביר, מלמד גרוע? פרדון:
האם חניכים להריץ לבית הספר שלך בלבד, מפולין בלה, אף ורק את הקופרניקים,
רק את הנואמים המבחרים כמו סקרנה ומשוררים כמו סלובצקי?
לבחור למענה את מיטב ביצי קולומבוס? ורק עבורך, למען כתיבה, לנפות דרך מסננת את חבריך,
ולבחר לכתיבה את התלמידים המעלים ביותר, אף ורק כדי להיטיב עמך?
ומה יהיה על בתי ספר אחרים, או פנימיות בבתי חנה? בכל מקום
כל יום נקדח איזה תבשיל וחלב גולש, אבל כאן זה לא יקרה אף פעם – מפני שאתה,
הוד מעלתך, מואיל בטובך לכבד את המקום בנוכחותך?
פרדון: אם תוציא לעצמך את הצמוקים מן העונה, למישהו אחר? שאר פחות.
יותר משני מיליארד בני אדם חיים בעולם; בפולין יש חמשה מיליון מוחות המשתוקקים
להשפלת בית-ספר. כל אחד זכאי למורה אחד טוב ולמנת גלידת פטל משלו.
אז לא מספיק לך חבר אחד טוב ואחרים לא כל כך?
כל מקום יכול להציע רק את מה שיש לו, ולא יותר.
אל תדרש יותר מדי, אל תתן פקדות, אל תדחף, מפני שלא רק אתה, אישיות חשובה – עושה
טובה שחי....
אתה אומר: קשה. ומעקם את האף כשקשה.
פרדון. טפש מי שרוצה שהכל יהיה קל, ולא חשוב איך,
העקר שיהיה מהר. אתה שמח שהמורה חלה והשעור לא יתקיים כל השבוע?
עליך לאהב את מה שקשה.

משוד, בחור.

נזכרתי במשהו. לפני הרבה זמן.

עוד לא היה חשמל, חזרתי הביתה בקרון נוסעים הרתום לסוס.

בקיץ סוס אחד משד את הקרון על הפסים, ובחרף רתמו שנים, מפני שהיה קשה בגלל השלג.

ובכן, אני עומד עם התרמיל על הגב ליד הרפב והוא מצליף בסוסים ומזרז אותם.

והסוסים מושכים – ושלג. רחמתי עליהם.

אני אומר: "אתה מצליף בהם כל כך". הוא לכסן אלי מבט עזב ואמר:

"ואתה - רד ומשוד, בחור, אם אתה רחמן כזה; רד מהקרון: לסוסים יהיה קל יותר בלעדך".

התבישתי נורא. זה היה שיעור לכל החיים: אל תתערב אם אינך יודע יותר טוב,

אל תפתח את הפה אם אינך עוזר, אל תבקר אם אינך יודע אחרת. גם אתה משוד, בחור.

דבר אחד לא מוצא חן בעיניך, דבר אחר צריך לעשות אחרת,

בית הספר ככה ואתה ככה. טפשי, רע.

אך מה לעשות? משוד בחור. או תמציא אור חשמל כמו אדיסון.

או המתן וראה, המתן בסבלנות עד שבית הספר שלך יצמיח שן בינה.

שמור על עצמך. זהו זה...

... יש כאלה שחיים לפי "מה שיתנו, מה שאחטף", ו"מעט מדי, עלוב מדי".

ויש כאלה שחיים לפי: "מה שאתן – לא לפי מה שעולה לי, אלא מה אוכל להוסיף יותר".

אספנו שברי זכוכית ובדלי-סיגריות, פסות של ניר משמן.

התקנו מעבר מקרשים – עכשו יותר נוח ללכת לטבל בנהר – נקי, לא פוצעים את הרגלים,

לא שוקעים בבץ, והשקיות הפרחים – מעשה אזרחי, ציון חיובי. אמנם בקטע קטן – נו כן –

כל אחד לפי כוחו, כל אחד כמיטב יכלתו....

